

Europejski Komitet Regionów (KR) przyjął jednogłośnie opinię dotyczącą potrzeby zintensyfikowania monitorowania i oceny zagrożeń oraz podatności na zmianę klimatu, a także wzmocnienia działań adaptacyjnych w Unii Europejskiej. Opinia została przyjęta 11 grudnia podczas sesji plenarnej KR i była procedowana pod przewodnictwem burmistrza Bolonii Matteo Lepore (IT/PES).

W dokumencie regiony i miasta podkreślają, że koszty bezczynności wobec zmiany klimatu będą wykładniczo wyższe niż nakłady początkowe konieczne na działania adaptacyjne. Zwracają również uwagę, że środki łagodzące i przystosowawcze przynoszą bezpośrednie korzyści zdrowotne.

KR z zadowoleniem odnosi się do zapowiedzi Komisji Europejskiej dotyczącej przedstawienia w drugiej połowie 2026 r. europejskiej inicjatywy na rzecz odporności na zmianę klimatu i zarządzania ryzykiem. Jednocześnie Komitet proponuje wyznaczenie unijnego celu w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu do 2050 r. Regiony i miasta wskazują, że przyszłe ramy powinny promować adaptację jako nową formę kulturowej zmiany społecznej i gospodarczej, m.in. poprzez włączenie zasady „odporności już w fazie projektowania” oraz uwzględnienie zapobiegania i gotowości we wszystkich powiązanych politykach i planach.

W opinii podkreślono potrzebę systematycznych konsultacji oraz udziału władz lokalnych i regionalnych zarówno na etapie planowania, jak i wdrażania polityk. KR wzywa także do wzmocnienia części dotyczącej przystosowania się do zmiany klimatu w krajowych planach w dziedzinie energii i klimatu.

Komitet apeluje do państw członkowskich o ustanowienie krajowych struktur koordynacyjnych ds. wielopoziomowego dostosowania, opartych na jasnych kryteriach organizacji, podziale kompetencji i odpowiedzialności. Zwraca uwagę, że brak przejrzystości w tym zakresie może prowadzić do utraty życia ludzkiego oraz szkód w ekosystemach. W dokumencie wskazano również na konieczność uwzględnienia adaptacji do zmiany klimatu w strategiach rozwoju regionalnego oraz w planowaniu przestrzennym i urbanistycznym, ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązań opartych na zasobach przyrody.

Regiony i miasta ostrzegają, że traktowanie działań klimatycznych i środowiskowych wyłącznie jako „priorytetów przekrojowych” w kolejnym długoterminowym budżecie UE może osłabić perspektywę klimatyczną i spowolnić kluczowe działania na poziomie lokalnym i regionalnym z powodu trudniejszego dostępu do dedykowanych środków. Wyrażają także ubolewanie z powodu proponowanej centralizacji finansowania polityki spójności w krajowych i regionalnych planach partnerstwa, która – ich zdaniem – może ograniczyć zaangażowanie władz lokalnych i regionalnych. KR wzywa ponadto Komisję Europejską do opracowania narzędzi ułatwiających finansowanie prywatne i zachęcających do inwestycji lokalnych i regionalnych, w tym – w miarę możliwości – do ustanowienia stałego okrągłego stołu pomiędzy Europejskim Bankiem Inwestycyjnym a władzami lokalnymi.

W opinii podkreślono także znaczenie wzmocnienia zdolności administracyjnych na szczeblu lokalnym i regionalnym poprzez zwiększenie finansowania, wsparcia technicznego oraz szkoleń. Zwrócono uwagę na potrzebę dostępu do danych agregowanych na poziomie lokalnym, co ma umożliwić identyfikację regionów o podobnej podatności na zagrożenia oraz wspieranie wspólnych rozwiązań. Dokument akcentuje również rolę lepszej komunikacji na temat adaptacji do zmiany klimatu, przedstawianej jako pozytywna zmiana społeczna i gospodarcza.

Sprawozdawca opinii Matteo Lepore podkreślił, że dostosowanie się do zmiany klimatu stanowi istotne wyzwanie dla władz lokalnych i regionalnych i wymaga podejścia obejmującego całe społeczeństwo.

Wskazał na znaczenie odpowiednich danych, rozwiązań opartych na zasobach przyrody, inwestycji infrastrukturalnych, zaangażowania wszystkich sektorów społeczeństwa oraz budowania odporności we wszystkich usługach publicznych. Zaznaczył również potrzebę współpracy miast i regionów przy opracowywaniu nowych zintegrowanych ram Komisji Europejskiej w zakresie odporności klimatycznej i zarządzania ryzykiem, a także konieczność uwzględnienia kwestii zasobów i zdolności niezbędnych do przygotowania się na przyszłe wyzwania.

W materiałach informacyjnych towarzyszących opinii przywołano dane z badania opublikowanego w 2023 r. w czasopiśmie *Nature Medicine*, według którego w Europie odnotowano 47 690 dodatkowych zgonów związanych z globalnym ociepleniem. Wskazano również, że w latach 1980–2023 ekstremalne zjawiska pogodowe i klimatyczne spowodowały straty finansowe szacowane na 738 mld euro, przy czym szkody te są nierównomiernie rozłożone i w nieproporcjonalny sposób dotyczą najuboższe regiony oraz społeczności znajdujące się w trudnej sytuacji.

Komisja Europejska pracuje obecnie nad nowymi zintegrowanymi ramami europejskiej odporności na zmianę klimatu i zarządzania ryzykiem, których przyjęcie planowane jest na drugą połowę 2026 r. Celem tych ram jest wsparcie państw członkowskich w zapobieganiu rosnącemu skutkom zmiany klimatu oraz przygotowaniu się na nie poprzez bardziej ambitne, kompleksowe i spójne podejście na poziomie Unii Europejskiej i poszczególnych państw członkowskich.